

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора, проректора з наукової та інноваційної діяльності

Київського національного університету технологій та дизайну

Ганущак-Єфіменко Людмили Михайлівни на дисертацію

Новосельця Артема Ігоровича «Механізм підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств на основі інноваційної управлінської діяльності», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент

1. Ступінь актуальності обраної теми

У сучасних умовах аграрні підприємства стикаються з комплексом системних проблем: зниженням ефективності діяльності, руйнуванням виробничої та логістичної інфраструктури, скороченням інвестицій, обмеженим доступом до міжнародних ринків збуту, що зумовлено як внутрішніми економічними дисбалансами, так і зовнішніми. У цьому контексті інноваційна управлінська діяльність, що поєднує сучасні підходи, технології та організаційні моделі, виступає важливим інструментом підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств. Зростаючі вимоги до якості аграрної продукції, її відповідності міжнародним стандартам, екологічності та технологічності підсилюють необхідність системних змін у підходах до управління підприємствами.

Запропонована в дисертації тематика, що передбачає розробку та впровадження механізму підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств на основі інноваційної управлінської діяльності, повною мірою відповідає потребам часу. Вона є надзвичайно актуальною як у світлі стратегічних пріоритетів державної політики в аграрній сфері, так і з точки зору забезпечення адаптивності аграрних підприємств до сучасних викликів глобального та національного рівнів.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана у відповідності з планом науково-дослідних робіт кафедри за темою: «Розвиток аграрного сектору в умовах цифровізації економіки» (№ державної реєстрації - 0121U110008). Авторський науковий доробок полягає у розробці теоретико-методичних та практичних засад механізму конкурентоспроможності аграрних підприємств на основі інноваційної управлінської діяльності.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків

і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Ознайомлення зі змістом дисертації, результатами апробації та науковими публікаціями автора дає підстави стверджувати, що теоретико-методологічні положення, висновки і рекомендації, сформульовані автором, є достовірними та достатньо обґрунтованими.

Обґрунтованість одержаних результатів дослідження забезпечено застосуванням комплексу загальнонаукових методів пізнання економічних явищ і процесів, зокрема абстрактно-логічного, бібліографічного, аналізу та синтезу, індукції та дедукції, економіко-математичних. Методи, що застосовувалися адекватні завданням дослідження.

Дисертація має логічну побудову, її автор системно підійшов до постановки проблеми та її вирішення, формулювання задач, обрано вірні наукові підходи й методи дослідження.

Дисертаційна робота Новосельця А.І. складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку літературних джерел і додатків. Загалом дисертація написана із дотриманням логіки наукового дослідження, основний текст насичений рисунками й таблицями, що дозволило чітко структурувати авторське бачення, посилити аргументацію висновків і положень.

Ключові наукові результати, що мають наукову цінність та визначають новизну отриманих наукових результатів, полягають у наступному:

вперше:

- обґрунтовано модель механізму інноваційного управління в аграрному секторі, яка інтегрує технологічні інновації, інституційну підтримку та екологічну і соціальну відповідальність, охоплюючи шість взаємопов'язаних інституційних рівнів, та покликана забезпечити адаптивність і стійкий розвиток аграрних підприємств в умовах конкурентного зовнішнього середовища;

удосконалено:

- методику оцінки конкурентоспроможності аграрних підприємств на основі комплексного підходу, що поєднує матричні методи, бенчмаркінг та структурно-функціональний аналіз, що, на відміну від існуючих, забезпечує вищу точність та надійність оцінки конкурентних позицій підприємств;

- модель управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств, яка поєднує класичні управлінські функції із сучасними управлінськими ролями, адаптованими до специфіки українського аграрного сектору, та враховує інноваційне лідерство, цифрову трансформацію та структурну адаптацію до макроекономічних викликів;

набули подальшого розвитку:

- узагальнення стану розвитку теорії інноваційного управління діяльністю на основі встановлення її тезаурусного каркасу, що ідентифікує ключові етапи, тренди та кластеризацію світових досліджень у сфері інноваційного менеджменту;

- виявлення диференційованих чинників впливу на конкурентоспроможність аграрних підприємств залежно від їх розміру, що дозволяє адаптувати їх стратегії до особливостей великих, малих та мікропідприємств;

- емпіричне підтвердження зв'язку між формалізованими інноваційними стратегіями та підвищенням рентабельності аграрних підприємств, що доводить ефективність стратегічного планування та цифрових технологій для підвищення їх фінансової результативності;
- підходи до формування державно-приватного партнерства у сфері інноваційної управлінської діяльності аграрних підприємств на основі аналізу зарубіжного досвіду, що дозволило визначити ефективні механізми фінансування інноваційних кластерів та розширення співпраці між бізнесом, науковими установами та державними органами для активізації науково-технічних інновацій у поєднанні з корпоративною соціальною відповідальністю;
- обґрунтування стратегічних напрямів підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств на основі структурно-технологічних та галузевих змін, а також диверсифікації ринків збуту через інтеграцію в нішеві сегменти.

3. Теоретико-методологічна та практична значущість результатів

Результати дисертаційного дослідження мають вагоме теоретико-методологічне значення, оскільки дозволяють поглибити наукові уявлення про механізми підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств на основі інноваційної управлінської діяльності. У роботі уточнено й систематизовано теоретичні підходи до інноваційного менеджменту, узагальнено показники оцінки його ефективності, а також розкрито взаємозв'язок економічних, організаційних, соціальних та інформаційних чинників у формуванні сталих конкурентних переваг.

Практична значущість дисертаційної роботи полягає у розробці механізму підвищення конкурентоспроможності на основі інноваційної управлінської діяльності. Окрему практичну цінність мають результати та

рекомендації автора, які вже впроваджені у практичну діяльність окремих аграрних підприємств: ТОВ «АХ», СТОВ «Промінь» Лебединського району та фермерського господарства Кузіна В.С., а також інтегровані в освітній процес Державного біотехнологічного університету, що підтверджується відповідними довідками.

4. Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 12 наукових публікаціях, у тому числі в 3 статтях у наукових фахових виданнях України, 1 колективній монографії, 8 працях апробаційного характеру у матеріалах наукових конференцій та періодичному науковому виданні.

Автором дисертації дотримані вимоги Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами) щодо кількості публікацій, відповідності опублікованих результатів тим, що містяться у дисертації і виносяться автором на захист, апробації її основних положень.

5. Відсутність порушення академічної доброчесності

За результатами ґрунтовного вивчення рукопису дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць автора, а також аналізу наданого автором звіту щодо перевірки тексту рукопису електронним сервісом, порушень академічної доброчесності не встановлено. Використані автором ідеї,

результати та фрагменти текстів інших дослідників належним чином оформлені з посиланням на відповідні джерела.

Наукова новизна результатів та їх наукова достовірність. Наукова новизна представлених в дисертаційній роботі результатів визначається темою дослідження, її теоретичним й практичним значенням та характеризується поглибленням теоретико-методичних підходів, розробленням практичних рекомендацій щодо формування механізму підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств на основі інноваційної управлінської діяльності.

Дисертаційна робота виконана автором самостійно, містить наукові положення, які сприяють розвитку економічної теорії та практики.

6. Дискусійні положення та зауваження роботи

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Новосельця Артема Ігоровича, необхідно відзначити такі зауваження:

1. У розділі 1 (п. 1.2) здійснено розгорнуту характеристику чинників, що впливають на конкурентоспроможність аграрних підприємств, однак, попри згадування різних рівнів, поданий матеріал не має чіткої ієрархічної структури за цими рівнями. Внаслідок цього виклад виглядає дещо фрагментарним і ускладнює аналітичне сприйняття взаємозв'язків між групами чинників.

2. Підрозділ 2.2 містить ґрунтовний статистичний та емпіричний аналіз конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору. На основі наведених емпіричних даних доцільно розробити концептуальну модель формування цільових ринків збуту для аграрних підприємств, що дозволить

узагальнити отримані результати та забезпечити більш чітке розуміння процесу адаптації підприємств до змінюваних умов ринку.

3. У розділі 3 (п. 3.1) незважаючи на акцент на важливості державної підтримки для розвитку аграрного сектору, не вистачає чітких рекомендацій для сучасних умов України. Потрібно чітко визначити, які саме інструменти та механізми підтримки можуть сприяти впровадженню інновацій в аграрному секторі, забезпечуючи при цьому підвищення конкурентоспроможності вітчизняних аграріїв. Це питання потребує детальнішої розробки та системного підходу.

4. У розділі 3 (п. 3.2) для підвищення наукової вагомості та достовірності висновків доцільним було б застосування структурного моделювання, зокрема SEM або PLS-SEM, що дало б змогу емпірично перевірити гіпотези щодо причинно-наслідкових зв'язків між латентними змінними.

7. Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертаційне дослідження **Новосельця Артема Ігоровича на тему «Механізм підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств на основі інноваційної управлінської діяльності»** є самостійною та завершеною науковою працею, має наукову новизну та практичне значення, що підтверджено їх впровадженням.

Дисертаційна робота за актуальністю теми дослідження, змістом, ступенем обґрунтованості, достовірності, новизни, практичної значимості наукових положень, висновків і рекомендацій відповідає встановленим вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 р. №44 (зі змінами). Дисертація оформлена відповідно до вимог Наказу Міністерства освіти та науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 р. № 40, а її автор – Новоселець Артем Ігорович за результатами прилюдного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня «доктор філософії» за спеціальністю 073 – Менеджмент (галузь знань 07 Управління та адміністрування).

Офіційний опонент:

**доктор економічних наук, професор,
проректор з наукової
та міжнародної діяльності
Київського національного
університету технологій та дизайну**

Л.М. Ганущак-Єфіменко

